

EESTI ADVOKATUUR ÄRIÕIGUSE KOMISJON

Lp pr Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja digiminister
Justiits- ja Digiministeerium

Meie 10.03.2025

e-post: info@justdigi.ee; Marget.Pae@just.ee

Äriseadustiku, äriregistri seaduse, mittetulundusühingute seaduse, tulundusühistuseaduse ja sihtasutuste seaduse probleemkohad ning ettepanekud seadusemuudatusteks

Edastame Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni (edaspidi „**Komisjon**“) pöördumise seoses praktikas tekkinud küsimustega, mis puudutavad õigusloomet ja võimalikke äriseadustiku (edaspidi „**ÄS**“), äriregistri seaduse (edaspidi „**ÄRS**“), mittetulundusühingute seaduse (edaspidi „**MTÜS**“), tulundusühistuseaduse (edaspidi „**TÜS**“) ja sihtasutuste seaduse („**SAS**“) muudatusi.

Käsitleme alljärgnevalt järgmiseid suuremaid probleemkohti:

- Osühingute asutamisel pangakonto avamise kohustus
- Osanike nimekirja pidamine äriregistri poolt, osa võõrandamisel kannete tegemine ja osanike nimekirjas muudatuste tegemine omandi üleminekul üldõigusjärgluse korral
- Osa pandi kanded
- Ühinemiste ja jagunemiste ning likvideerimisel vara jaotamisel seaduses sätestatud kohustuslikud ooteajad ja neist kõrvalekaldumise võimalused
- Sihtasutuse nõukogu otsuse vastuvõtmine ja vormistamine kirjalikult
- Sissemaksete üleandmise koht
- Nõukogu protokollide allkirjastamine koosolekul osalenud nõukogu liikmete poolt
- Osanike nõue täiendavate küsimuste päevakorda võtmiseks ja seaduses sätestatud tähtajad
- Audiitorkontrolli nõue laenu konverteerimisel
- ÄS § 150 lg 5 alusel teate esitamine
- Dokumentide hoidja likvideerimise järgselt
- Likvideerijate residentsusnõue
- Korrekatuur ÄS § 433⁹ lg 6
- Korrekatuur ÄS § 304 lg 1 punkti 5
- ÄS § 2 lg 3 ja TsÜS § 45 lg 2 tõlgendamise praktilised probleemid (juriidilise isiku lõppemine)
- Täiendus MTÜS-i, SAS-i ja TÜS-i seoses koosolekul elektrooniliste vahendite abil osalemisega
- Üldkoosoleku kokkukutsumise teate avaldamine üleriigilise levikuga päevalehes
- ÄS § 173 lg 6 ja 7 ning § 305 lg 1 ja 2 muutmise seoses häälte arvu märkimisega otsuses

- Ühinemiskande tegemisest keeldumine käimasoleva menetluse tõttu
- Asendussuhte määramata jätmise võimalus jagunemislepingutes

1. Osäühingute asutamisel pangakonto avamise kohustus

Esineb eriarvamusi ÄS-i sätete tõlgendamisel, mis puudutavad asutatavatele osäühingutele pangakonto avamise nõuet olukorras, kus pärast 01.02.2023 ÄS-i muudatuste jõustumist piisab osakapitali tasumise kinnituseks ka ainult asutatava osäühingu juhatuse kinnitusest osäühingule osakapitali sissemakse tasumise kohta.

ÄS § 144 lg 2¹ sätestab: *Kui osa eest tasutakse rahalise sissemaksega, mis ei ole üle 50 000 euro, kinnitavad juhatuse liikmed avalduses, et sissemaksed on osäühingule tasutud. Samal ajal sätestab ÄS § 141: Asutajad avavad asutamisel oleva osäühingu nimele pangaarve, kuhu nad tasuvad oma rahalised sissemaksed. Nii mõnedki notarid kui ka kohtunikuabid leiavad, et sõltumata ÄS § 144 lg 2¹ sätestatust, peab ühing ÄS § 141 kohaselt igal juhul avama asutamisel pangakonto.*

Kuna ÄS § 144 lg 2¹ eesmärgiks oli lihtsustada asutamisprotsessi, sh võimaldades asutada ühing ka enne pangakonto avamist, siis tuleks selguse huvides muuta ÄS § 141 ning sätestada selgelt, et pangakonto avamise kohustus asutamisel ei ole, kui sissemakse tasutakse vastavalt ÄS § 144 lg 2¹.

Ühtlasi tuleks täiendada järgnevaid sätteid:

1. *ÄS § 520 lg 4: Rahaliste sissemaksete tegemiseks osäühingusse või aktsiaseltsi avavad asutajad asutatava äriühingu nimel käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud ärinime, täiendit ja numbrit kasutades maksekonto Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asutatud krediidasutuses või makseasutuses või selle krediidasutuse või makseasutuse lepinguriigis avatud filiaalis, mida võib äriühingu nimel käsutada pärast äriühingu äriregistrisse kandmist. Asutajad võivad konto avamiseks volitada notarit. Antud säte võimaldab samuti järeldada, et asutamisel tuleks osäühingusse sissemakse tegemiseks kindlasti avada osäühingule maksekonto mõnes Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asutatud krediidasutuses või makseasutuses. Asutamisel konto avamise kohustus ei peaks olema, kui asutamisel tehakse sissemakse vastavalt ÄS § 144 lg 2¹.*
2. *ÄS § 520 lg 4¹: Kiirmenetluses tehakse äriühingu asutamisel rahaline sissemakse deposiidina registripidaja kontole või rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse § 27 2. lõikes nimetatud kontole. Sissemakse tegemisel kasutatakse käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud ärinime, täiendit ja numbrit. Kui sissemakse tehakse deposiidina registripidaja kontole, taotleb äriühing hiljemalt ühe aasta jooksul pärast enda registrisse kandmist sissemakse tagastamist oma maksekontole Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asutatud krediidasutuses või makseasutuses või selle krediidasutuse või makseasutuse lepinguriigis avatud filiaalis, tähtaja ületamise korral jääb sissemakse riigituludesse. Sissemakse tagastatakse viie tööpäeva jooksul pärast korrektse taotluse esitamist. Kuigi e-äriregistri keskkond võimaldab anda kinnituse, et osakapital on tasutud kassasse (olemas järgnev kinnitus: „Kinnitan, et kõik osakapitali sissemaksed on osäühingule portaaliväliselt tasutud.“), on asutajatel siiski seaduse järgi kohustus tasuda kiirmenetluse korral rahaline sissemakse antud sättes viidatud kontole. Vältimaks olukorda, kus asutajad lähevad vastuollu seadusega, tuleks ka antud sätet täiendada, et oleks selge, et see ei kohaldu, kui asutamisel tehakse sissemakse vastavalt ÄS § 144 lg 2¹.*

Komisjoni arusaamise järgi oli eelviidatud ÄS-i muudatuste eesmärgiks muuhulgas siduda osakapitali tasumine lahti pangakonto/maksekonto kohese avamise nõudest, kuid seadusesse on hetkel jäänud võimalus notaritel ja kohtunikuabidel keelduda osäühingu asutamisosutuse või -lepingu tõestamisest või asutatava osäühingu dokumentide registrile esitamisest/kannete tegemisest, kui osäühingul pangakontot/maksekontot avatud ei ole.

Arvestades eeltoodut teeme ettepaneku ÄS § 141, ÄS § 520 lg 4 ja ÄS § 520 lg 4¹ muutmiseks, et välistada nende kohaldumine, kui osäühingu asutamisel tehakse sissemakse vastavalt ÄS § 144 lg 2¹.

2. Osahingu osade käibega seotud probleemid

2.1. Äriregistri poolt peetavas osanike nimekirjas muudatuse tegemise aluseks peaks olema notari teade, mitte juhatuse kandeavaldus

01.09.2023 jõustunud ÄS § 149 lg 4¹ kohaselt loetakse osa võõrandamine toimunuks alates kande tegemisest äriregistrisse osanike nimekirja. ÄS § 182 lg 1 kohaselt peetakse osanike nimekirja äriregistris ning osanike andmed kantakse osahingu registrikaardile. ÄS § 182 lg 1² kohaselt *on juhatuse kohustatud viivitamata teatama äriregistrile osanike andmetes toimunud muudatustest, välja arvatud juhul, kui muudatuse kohta saadab teate notar käesoleva seadustiku § 149 lõike 4 teise lause või § 151 2. lõike teise lause kohaselt või muul alusel.*

Komisjon on seisukohal, et praegune lahendus, kus osanike andmetes toimunud muudatustest peab äriregistrit teavitama osahingu juhatus, on nii osahingu juhatuse kui ka osanike seisukohast ebamõistlik. Kuivõrd osahingu juhatus ei ole reeglina osa käsutustehingu pooleks, ei ole praktikas töötav lahendus, kus osa omandi ülemineku kande tegemise aluseks on osahingu juhatuse poolt esitatud kandeavaldus. Osa omandi üleandmist puudutava kandeavalduse peaksid esitama osa võõrandaja ja omandaja ning see peaks sisalduma käsutustehingus, pärast mida esitaks notar vastava muudatuse kohta äriregistrile teate.

Komisjon on seisukohal, et osahingu osa võõrandamise juhatuse tahtest sõltuma panemine rikub osanikule kuuluva osa kui omandi vabalt käsutamise põhiseadusest (edaspidi „PS“) tulenevat õigust. Hetkel sõltub äriregistris osanike nimekirjas muudatuste kajastamine liialt osahingu juhatuse volist ning tekitab Komisjoni liikmete kogemuse kohaselt ikka ja jälle olukordi, kus osanikel on võimatu oma PS § 32 lg 2 sätestatud omandi vabalt käsutamise õigust teostada. Tegemist ei ole pelgalt teoreetilise probleemiga, vaid selliseid vaidluseid ja takistusi näevad Komisjoni liikmed ja ka teised Advokatuuri liikmed sageli.

Lisaks on praktikas esinenud probleeme olukorras, kus osahingu osa antakse üle mitterahalise sissemakse teel. Sellisel juhul peavad kandeavalduse osanike nimekirja muutmiseks esitama nii ühing, millele mitterahaline sissemakse üle antakse (osakapitali suurendamise kohta kande tegemiseks ja osanike nimekirjas muudatuse tegemiseks) kui ka ühing, mille osa üle anti (osanike nimekirjas muudatuse tegemiseks). Notar esitab äriregistrile mitterahalise sissemakse üleandmise notariaalse käsutuslepingu, mille alusel on avaldust menetlevale kohtunikuabile näha, et käsutustehing on toimunud. Kui ühingu juhatus, mille osaga sissemakse tehti, esitab samaaegselt avalduse osanike nimekirja muudatuse tegemiseks, siis on ka selle kandeavalduse menetlus registris nähtav. Siiski on esinenud olukordi, kus kandeavaldus kapitali suurendamise kande tegemiseks jäetakse rahuldamata (eitav kandemäärus) põhjendusega, et osahingu, mille osaga sissemakse tehti, osanike nimekirjast ei nähtunud, et mitterahalise sissemakse esemeks olev osa oleks ühingu üle antud (st registri poolt ei ole muudatust osanike nimekirja kantud). Selliste kandeavalduste esitamine võib aga olla ka ajaliselt nihkes, kuna kandeavaldusi võivad esitada erinevad isikud (s.t kahe ühingu juhatuse liikmed on erinevad isikud).

Komisjon leiab, et mõistlik oleks kaotada nõue, kus osahingu osanike nimekirjas toimuvatest muutustest äriregistri teavitamine toimub juhatuse esitatud kandeavalduse kaudu. Selle asemel näeb Komisjon lahendusena olukorda, kus osa omandi üleandmist kajastava kandeavalduse esitaksid võõrandaja ja omandaja ning see sisalduks käsutustehingus, pärast mida esitaks notar vastava muudatuse kohta äriregistrile teate (selline kohustus on notaritele juba praegu ÄS § 149 lg 4 teises lauses ette nähtud) ning registripidaja teeks kande notari vastava teate pinnalt.

2.2. Osa omandi ülemineku sidumine äriregistri kandega ei ole põhjendatud - vastav kanne äriregistri poolt peetavas osanike nimekirjas peaks olema deklaratiivne, mitte konstitutiivne

Komisjoni hinnangul tuleks tõsiselt kaaluda äriregistri poolt peetavasse osanike nimekirja tehtava osaniku muutmise kande konstitutiivse tähenduse kaotamist, kuna praktikas ei ole konstitutiivse osanike nimekirja loomine end õigustanud. Praktikas soovivad enamik ostjaid ja müüjaid, et neil oleks võimalik leppida kokku osa omandiõiguse ülemineku hetkes, nt üldjuhul siduda see ostuhinna tasumisega (st osa omandi üleminek ja ostuhinna tasumine peaksid toimuma samaaegselt või ajaliselt võimalikult

lähestikku). Analoogia kinnisasjade käibega pole antud juhul asjakohane, kuna kinnisasjade näol on tegemist n-ö staatilise varaga, mis on olemuselt väga erinev äriühingu osalusest. Märgime, et avaliku registri poolt peetav konstitutiivne osanike nimekiri on ka võrdluses teiste riikidega väga erandlik, mis toetab seisukohta, et vastav regulatsioon ei ole põhjendatud.

Omandi ülemineku sidumine äriregistri kandega töötaks praktikas vaid juhul, kui notar saaks viivitamatult (st samal päeval) pärast käsutustehingu tõestamist ise vastava kande äriregistris ära teha. Kui see ei ole tehniliselt võimalik, siis oleks otstarbekas siduda omandi üleminek käsutustehingu sõlmimise aja, mitte äriregistri kandega, st vastav äriregistri kanne oleks igal juhul deklaratiivne, mitte konstitutiivne.

Konstitutiivse osanike nimekirja problemaatilisusele on suhtluses Justiitsministeeriumiga viidanud ka ühinguõiguse revisjonikomisjoni liikmed, kelle hulgas on ka Eesti juhtivaid õigusteadlasi (dr iur Martin Käerdi jt). Vastav muudatus, st konstitutiivselt osanike nimekirjalt üleminek deklaratiivsele osanike nimekirjale, oleks väga lihtsasti teostatav – selleks piisaks vaid ÄS § 149 lg 4¹ kehtetuks tunnistamisest.

2.3. Äriregistri poolt peetavale osanike nimekirjale tuginedes peaks igal juhul olema võimalik osa heauskselt omandada (st ka siis, kui vastav nimekiri on deklaratiivne)

Osade käibekindluse tagamiseks on ka olukorras, kus äriregistri poolt peetav osanike nimekiri oleks deklaratiivne (mitte konstitutiivne nagu kehtiv seadus ette näeb), oluline säilitada põhimõte, mille kohaselt on kolmandal isikul võimalik äriregistri poolt peetavale osanike nimekirjale tuginedes osa heauskselt omandada (sarnaselt EVKS §-is 9 lg 2 sätestatud regulatsioonile).

Komisjon on nõus ÄRS seletuskirja leheküljel 71 väljendatud seisukohaga, et heauskse omandamise võimaluse puudumine tekitab võõrandamise tehingute jaoks õiguslikke riske, sest ostjal on praktiliselt võimatu kontrollida, kas müüjal on müüdavale osale omandiõigus või mitte. Seadus näeb ette mitmeid erinevaid tühisuse aluseid (abikaasa nõusoleku puudumine, kui osa kuulub ühisvarasse, lisatingimuse (nt osanike otsus või juhatuse nõusolek) täitmata jätmine, tehing seotud isikuga ilma asjakohase organi otsuseta jm) - selliste aluste olemasolu või puudumist on mitu aastat hiljem praktiliselt võimatu või väga keeruline kontrollida. Kui osa omandiõiguse jadas on aastaid tagasi n-ö viga sisse tulnud ja seega on kogu jada mingist hetkest alates vale, siis sellise olukorra tagantjärele korda tegemine võib olla väga keeruline kui mitte võimatu, eriti olukorras, kus osaga on pärast tühist tehingut veel palju järgnevaid tehinguid tehtud, osa on jagatud, kapitali on suurendatud, kapitali on vähendatud jm. Seega on osa heauskse omandamise võimalus väga oluline.

2.4. Osa heauskne omandamine võiks olla võimalik ka juhul, kui osanike nimekirja peab juhatus

Komisjoni hinnangul tuleks kaaluda lahendust, kus seadus võimaldaks osa heauskset omandamist ka juhul, kui osanike nimekirja peab vastava osaiühingu juhatus. Erinevalt osa omandamisest olukorras, kus osanike nimekirja peab äriregister või Eesti väärtpaperite registri pidaja, kehtiv seadus sellist võimalust ette ei näe. Tagamaks osade käibekindlust (vt ka eelmises punktis toodud põhjendusi), peaks ka olukorras, kus osanike nimekirja peab juhatus, olema võimalik osa heauskselt omandada. Asjaõigusseadus näeb ette asjade heauskse omandamise võimaluse ning samuti igamise - samu põhimõtteid võiks laiendada ka osaiühingu osadele (sõltumata sellest, kes peab osanike nimekirja).

2.5. Kehtiv seadus on ebaselge selles osas, millal läheb osa omand üle juhul, kui osanike nimekirja peab juhatus

Alates 01.09.2023 kehtiv ÄS § 150 lg 1 sätestab: *Kui osaiühing on käesoleva seadustiku § 149 6. lõike alusel osa võõrandamise vorminõudest loobunud, loetakse osa võõrandamine toimunuks ja osanik vahetunuks pärast osaihingule võõrandamisest teatamist ja osa ülemineku tõendamist.*

Enne 01.09.2023 kehtinud ÄS § 150 lg 1 sätestas: *Osaiühingu suhtes loetakse osa võõrandamine toimunuks ja osanik vahetunuks pärast osaihingule võõrandamisest teatamist ja osa ülemineku tõendamist.*

Äriseadustiku muudatuste käigus on ÄS § 150 lg 1 läinud kaduma sõnapaar “osaühingu suhtes”, mis on omakorda toonud kaasa selle, et kehtiv ÄS § 150 lg 1 on ebaselge ja tautoloogiline - sisuliselt ütleb viidatud säte seda, et osa omandiõigus läheb üle, kui osa omandiõiguse üleminekut on juhatusele tõendatud. Kehtiv ÄS § 150 lg 1 on problemaatiline mitmest aspektist – mis hetkest osa omandiõigus üle läheb, mis vormis tuleb juhatust teavitada ja kes seda tegema peab (ostja, müüja või mõlemad?), millisel juhul on osa üleminekut juhatusele piisavalt tõendatud (ostja ja müüja ei pruugi soovida konfidentsiaalset osa müügilepingut osaühingu, mille osa võõrandati, juhatusega jagada).

Äriregistri seaduse 493 SE seletuskirjas on ÄS § 150 lg 1 muutmise kohta märgitud järgmist:

Paragrahvi 150 muutmine

Paragrahvi 150 lõigetes 1 ja 3 tehtavad muudatused on tingitud sellest, et osanike nimekirja pidajaks saab äriregistri pidaja ning osa võõrandamine loetakse edaspidi toimunuks vastava kande tegemisest osanike nimekirja. Kuna erandvõimalusena säilib ka käsutustehingu vorminõudest loobumise võimalus, siis sel juhul, kui osaühing on selle võimaluse kasuks otsustanud, jääb osanike nimekirja pidajaks osaühingu juhatuse, nagu see on kehtivas seaduses ning kõnesolevas paragrahvis sätestatud saab kohaldada üksnes sellistele osaühingutele.

Eelviidatud seletuskirjas ei ole kuidagi selgitatud, miks on ÄS § 150 lg 1 kaotatud sõnapaar “osaühingu suhtes”. Vastava selgituse puudumine viitab sellele, et nimetatud sõnapaar läks n-ö kogemata kaduma. Veelgi olulisemalt ei nähtu eelviidatud seletuskirjast seadusandja tahe näha ette, et osa omand läheb võõrandajalt omandajale üle hetkest, mil osaühingu, mille osa võõrandatakse, juhatuse on vastavast tehingust teada saanud ja seda on juhatusele tõendatud. Seega eelviidatud seletuskirjast ei nähtu, et seadusandja oleks soovinud muuta põhimõtet, mille kohaselt saavad omandaja ja võõrandaja vabalt kokku leppida, mis hetkest osa omandiõigus võõrandajalt omandajale üle läheb.

Komisjon on seisukohal, et ÄS § 150 lg 1 tuleks muuta, taastades selle sõnastuses sõnapaari “osaühingu suhtes”, et oleks üheselt selge, et tehingu pooled saavad kokku leppida, mis hetkest nendevahelises suhtes osa omandiõigus üle läheb ning et osaühingu suhtes loetakse osa võõrandamine toimikuks, kui osaühingu juhatust on vastavast tehingust teavitatud. Lisaks võiks eemaldada tõendamiskohustuse, kui võrd vastava tehingu poolte ühine teade peaks olema selle tõestuseks piisav.

3. Äriregistri poolt peetavas osanike nimekirjas muudatuse tegemise ajakulu ning muudatuse tegemine osa omandi üleminekul üldõigusjärgluse korral

ÄS-i 2023. a. jõustunud muudatustega, mis puudutasid osaühingute osade käivet, tuleb kõigi muudatuste tegemiseks osanike nimekirja, mida peab äriregister, esitada juhatuse poolt kandeavaldus ja kandeavalduselt tasuda riigilõiv. Praktikast ei lahenda register osanike nimekirja muudatuste tegemist kohe, vaid selleks kulub menetluseks ette nähtud viis tööpäeva ja mõnel puhul kauemgi. Selliselt ei saa uus osanik kasutada oma osaniku õigusi kohe (osaleda osanike koosolekul ega võtta vastu (ainu)osaniku otsuseid, mh osaühingu juhtorganite liikmete koheseks väljavahetamiseks).

Praktikas esineb probleeme ka muudatuste tegemisel, kui osa omand läheb üle üldõigusjärgluse alusel. Näide: kui ühe osanikuga osaühingus, mille juhatuse liige on sama osanik, osanik sureb, ei ole võimalik teha kannet osanike nimekirja ega osa üldõigusjärgluse korras omandanud pärijatel valida uut juhatuse liiget. Üheks lahenduseks oleks see, et pärijad taotleksid huvitatud isikutena surnud juhatuse liikme asemele uue juhatuse liikme määramist kohtu poolt, kes teeb pärimistunnistuse alusel avalduse osanike nimekirjas muudatuste tegemiseks. Selline menetlus ei ole ökonoomne ega praktiline. Komisjoni hinnangul peaks sellisel juhul tehtama kanne osanike nimekirja pärijate avalduse alusel (pärimistunnistuse alusel) tuginedes ÄS § 53 lg 1.

Kirjeldatakse olukordade ärahoidmiseks ja osanike nimekirjas muudatuste kiireks registreerimiseks oleks mõistlik anda osanike nimekirjas muudatuse tegemine osa käsutustehingut tõestava või pärimismenetlust läbi viiva notari pädevusse. Osanike nimekirjas muudatuste tegemine peaks olema ühtlasi riigilõivust vabastatud. Notarid esitavad nagnii registrile teatise osaniku muudatuse kohta,

mistõttu täiendava kandeavalduse esitamise nõue ei ole praktiliselt vajalik ja koormab nii registrit kui ettevõtjaid.

4. Osa pant

4.1. Osanike nimekirja peab juhatus

Alates 01.09.2023 reguleerib ÄS § 149 lg 4 sätestatud osa võõrandamise vorminõudest loobunud osaühingu osanike nimekirja pidamist ÄS § 182¹, mille lõiked 2-4 sätestavad järgmist:

(2) *Osanike nimekirja peab juhatus ja sinna kantakse osaniku kohta äriregistri seaduse järgi osanike nimekirja kantavad andmed.*

(3) *Osanik on kohustatud osanike andmetes toimunud muudatusest viivitamata teatama juhatusele. Juhatus on kohustatud osanike andmetes toimunud muudatusest viivitamata teatama äriregistrile.*

(4) *Osanike nimekirja kantud andmed, välja arvatud andmed osa pantimise kohta, lisatakse äriregistri avalikku toimikusse. Äriregistri avalikus toimikus sisalduvatel osanike nimekirja andmetel ei ole käesoleva seadustiku § 182 I⁵. lõikes sätestatud tähendust.*

Registri peetavat osanike nimekirja reguleeriv ÄRS § 14 eristab osanike andmeid (lg 1), andmeid osa pandi kohta (lg 2) ning andmeid keelumärke ja vastuväidete kohta (lg 3).

Seega tuleneb ÄRS § 14 lg 1 ning ÄS § 182¹ lg 2 ja lg 3 koosmõjust, et alates 01.09.2023 kantakse juhatuse peetavasse osanike nimekirja üksnes osanike endi kohta käivad andmed.

ÄS § 182¹ lg 4 tuleneb, et äriregistri avalikku toimikusse kantakse osanike nimekirja andmed, kuid mitte andmeid osa pantimise kohta. Ka avaliku toimiku andmeid reguleeriv ÄRS § 26 lg 1 punkt 2 sätestab, et vorminõudest loobunud osaühingu puhul kantakse avalikku toimikusse just osanike andmed.

Samaaegselt kehtib ÄS § 151 lg 4, mille kohaselt kannab juhatus osaniku nõudel pantimise kohta märke osanike nimekirja. ÄS § 182¹ ega ükski muu säte ei näe ette võimalust pandi kohta käivat märget juhatuse peetavast osanike nimekirjast ka äriregistrisse avalikult edasi kanda.

Kui osa pandi andmeid ei kanta avalikku toimikusse, siis järelikult kantakse need andmed registritoimikusse, mis aga ei ole igapäev nähtav. Nimelt sätestab ÄRS § 31 lg 3, et *registritoimikuga võib e-äriregistri kaudu tutvuda juriidiline isik ise, pädev riigiasutus, muu hulgas kohus, kohtutäitur, pankrotihaldur, ajutine haldur ja notar ametiülesannete täitmiseks. Muu isik, kellel notar on tuvastanud selleks õigustatud huvi, võib tutvuda registritoimikuga notaribüroos. Tutvumisest keeldumisele kohaldatakse notariaadiseaduse § 41.*

See aga tekitab suurema probleemi, sest ÄS § 151 lg 5 kohaselt jääb panditud osa võõrandamisel pandiõigus osale kehtima, välja arvatud juhul, kui osa omandaja tõendab, et pandiõigusest ei olnud võõrandamise ajaks äriregistri pidajale teatatud ja ta ei teadnud pandiõigusest ega pidanudki sellest teadma. Kui osa pandi andmed ei nähtu enam avalikust registrist, siis sisuliselt puudub omandajal võimalus pandist teada saada. Teoreetiliselt võib omandaja saada pandist teada ka osaühingu juhatuse poolt peetavast osanike nimekirjast, kuid ei saa eeldada, et omandaja hakkaks taotlema võimalust tutvuda registritoimikuga, kuivõrd omandajal puudub selleks igasugune vajadus ja huvi. Seega tuleneb ÄS § 182¹ lg 4 ja ÄS § 151 lg 5 koostoimest sisuliselt, et osale seatud pandid osa võõrandamisel tulevikus enam kehtima ei jää. See aga on vastuolus õiguskindluse põhimõttega, ennekõike nende pantide puhul, mis alates 01.09.2023 enam avalikus toimikus ei ole. Kindlasti ei saa sellist olukorda lubada, kuivõrd seadus peab ennekõike tagama olemasolevate õigussuhete toimivuse. Kui osa pant ei jää osa võõrandamisel enam kehtima, siis muutub osa pant tagatisena sisutühjaks, mis ei saa ühelgi juhul olla seaduse eesmärk.

Märgime siinkohal, et 01.09.2023 jõustunud muudatuste valguses jääb selgusetuks, kuhu kantakse selliste osaühingute puhul need osa pandid, mis on praegu äriregistrisse kantud ja avalikult nähtavad

kolmandatele isikutele. Lisaks märgime, et on ebaselge, kuhu kantakse pandi kohta teave olukorras, kus osa võõrandamise notariaalse tõestamise nõudest on loobunud (ehk osanike nimekirja peab juhatus), kuid pantimisel notariaalse tõestamise nõue kehtib põhikirja järgi edasi, nagu lubab ÄS § 151 lg 7.

Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku muuta ÄS § 182¹ ja ennekõike selle lg 4 sõnastust selliselt, et ka tulevikus oleksid andmed osa pandi kohta jätkuvalt nähtavad avalikust toimikust, et tagada osa pantide kehtima jäämine osade võõrandamisel.

4.2. Osanike nimekirja peab ärireister

ÄS § 182 lg 1 sätestab: *Osanike nimekirja peetakse ärireistris ja osanike andmed kantakse osaiühingu registrikaardile. Osanike nimekirja kantakse ärireistri seaduse järgi osanike nimekirja kantavad andmed. ÄS § 151 lg-s 4 nimetatud juhul kantakse osanike nimekirja ka andmed osanikule kuuluva osa pantimise kohta.*

ÄS § 151 lg 4 sätestab: *Osaniku nõudel kannab osaiühingu juhatus pantimise kohta märke osanike nimekirja. Osaiühingule osa pantimisest teatamine või pandi kandmine osanike nimekirja ei mõjuta pandi kehtivust.*

Kuigi osa pandilepingu tõestanud notaril on kohustus ärireistris osa pantimisest teavitada (ÄS § 151 lg 2) ning ÄS § 182 lg 1 lause 2 ja ÄRS § 14 koosmõjust võiks järeldada, et osanike nimekirja tuleks igal juhul kanda ka andmed osa pandi kohta, siis ÄS §-st 151 lg 4 järeldub üheselt, et teave osa pandi kohta jõuab osanike nimekirja vaid juhul kui osanik seda nõuab (pantijana ei pruugi tal selleks liiga palju motivatsiooni olla) ning kui juhatus (kelle tegevuse üle ei pruugi pantijal ega pandipidajal kontrolli olla) esitab ärireistrile vastava kandeavalduse.

Seega ei pruugi ka juhul, kui osanike nimekirja peab ärireister ja sellisele osanike nimekirjale on kolmandal isikul ÄS § 182 lg 1⁵ alusel võimalik tugineda ning osa pandileping on notariaalselt tõestatud, jõuda teave osa pantimise kohta osanike nimekirja. See on väga problemaatiline juba eelnevalt viidatud ÄS § 151 lg 5 kontekstis, mis näeb ette, et panditud osa võõrandamisel jääb pandiõigus osale kehtima, välja arvatud juhul, kui osa omandaja tõendab, et pandiõigusest ei olnud võõrandamise ajaks ärireistri pidajale teatatud ja ta ei teadnud pandiõigusest ega pidanudki sellest teadma.

Sarnaselt osa võõrandamisega (vt käesoleva dokumendi punkti 2) on Komisjon seisukohal, et osa pantimise kohta märke tegemist puudutava kandeavalduse peaks esitama pantija ja/või pandipidaja ning see peaks sisalduma osa pantimise käsutustehingus, pärast mida esitaks notar vastava muudatuse kohta ärireistrile teate. Sellisel juhul saab vältida ebakindlust, mis eksisteerib siis, kui pandi andmed oleksid sõltuvuses osaiühingu juhatusele edastatavast teatest ja juhatuse tegevusest, mille üle pantijal ja pandipidajal sisuliselt kontroll puudub. Pandi jõustumine ei peaks olema seotud registrikande, vaid lepingu sõlmimisega nii nagu seadus seda ka täna ette näeb.

5. Ühinemiste ja jagunemiste ning likvideerimisel vara jaotamise ooteajad

Ühinemiste ja jagunemiste puhul sätestab seadus ooteajad, enne mida ei saa järgnevat toiminguid teha:

- ühinemislepingu/jagunemislepingu sõlmimise ja ühinemisotsuse/jagunemisotsuse vastuvõtmise vaheline ooteaeg (ÄS § 397 lg 2, § 419 lg 1, § 440 lg 3, § 463 lg 1) ning
- ühinemisotsuse/jagunemisotsuse vastuvõtmise ja kandeavalduse esitamise vaheline ooteaeg (ÄS § 400 lg 1, § 443 lg 1).

Aastakümneid on register praktikas aktsepteerinud osanike/aktsionäride õigust loobuda esimesest ooteajast, kui kõik osanikud/aktsionärid on sellega nõus. Nimetatud ooteaja eesmärk on võimaldada osanikel/aktsionäridel tutvuda ühinemis- või jagunemisdokumentidega. Kuna tegemist on üksnes osanike/aktsionäride huvide kaitseks kehtestatud ooteajaga, peab olema osanikel/aktsionäridel võimalik sellest tahteavalduse tegemise läbi loobuda, mis vastab ka ÄS § 173 lg 6 ja 7 ning § 305 mõttele.

Viimasel ajal on kohtunikuabid aeg-ajalt keeldunud ooteajast loobumist aktsepteerimast, seda ka hiljutise kohtupraktika valguses, mis on Komisjoni hinnangul ebaõigesti kinnitanud, et ooteaegadest loobumine ei ole võimalik. Komisjon on seisukohal, et kui kõik huvitatud ja õigustatud osapooled (s.o osanikud ja aktsionärid) kinnitavad, et nad loobuvad esimesest ooteajast (s.o. dokumentidega tutvumise aeg), siis on selline loobumine seaduses sätestatu suhtes ülimuslik.

Ka likvideerimismenetluses on vara jaotamisele kehtestatud osanike/aktsionäride (ÄS § 216 lg 2 ja § 379 lg 1) kaitseks kahe kuuline ooteaeg, enne mille möödumist ei saa vara jaotada, välja arvatud juhul kui ühingul on vaid üks osanik/aktsionär (ÄS § 216 lg 2¹ ja § 379 lg 2¹). Ka viidatud ooteajast peaks olema osanikel/aktsionäridel õigus ükshäälselt otsusega loobuda. Vastavalt peaks sel juhul olema võimalik esitada ka kustutamise kandeavalduse varem, kui ÄS § 218 lg 1 ette nähtud.

6. Sihtasutuse nõukogu liikmete poolt kirjalikult vormistatud otsuse mitteaktsepteerimine

SAS § 29 näeb ette sihtasutuse nõukogu otsuse vastuvõtmise korra nõukogu koosolekul. SAS § 29¹ näeb ette sihtasutuse nõukogu otsuse vastuvõtmise korra koosolekut kokku kutsumata. Käesoleval hetkel puudub SAS-is säte, mis näeks sõnaselgelt ette võimaluse nõukogul võtta otsus vastu kirjalikult, kõigi nõukogu liikmete allkirjadega.

Praktikas on esinenud olukordi, kus mõned kohtunikuabid ei ole aktsepteerinud nõukogu otsust, mis on kõigi nõukogu liikmete poolt allkirjastatud. Põhjenduseks on toodud, et SAS ei näe sellist võimalust ette. Selline seisukoht ei ole kooskõlas üldise ühinguõiguse loogikaga.

Kohtupraktika on korduvalt kinnitanud, et juriidilise isiku organi otsus kujuneb organi liikmete erinevate tahteavalduste kogumist, mis on suunatud mingi kindla õigusliku tagajärje saavutamisele. Häälte andmine juriidilise isiku organi otsuse tegemisel on TsÜS § 33 lg 1 järgi tahteavaldus ja häälte andmisele kohaldatakse tehingu kohta sätestatud. Eelnevast tulenevalt on juriidilise isiku organi otsus mitmepoolne tehing TsÜS § 67 lg 2 kolmanda lause mõttes (vt ka Riigikohtu otsused nr 3-2-1-72-13, p 21; nr 3-2-1-157-10, p 12; nr 3-2-1-38-06, p 10).

TsÜS § 77 lg 1 kohaselt võib tehingu teha mis tahes vormis, kui seaduses ei ole sätestatud tehingu kohustuslikku vormi. Seejuures vormina käsitleb TsÜS kirjalikku vormi, kirjalikku taasesitamist võimaldavat vormi, elektroonilist vormi, notariaalse kinnitamise vormi ja notariaalse tõestamise vormi. Seega on võimalik kõiki juriidilise isiku organi otsuseid (sh sihtasutuse nõukogu otsuseid) kui mitmepoolseid tehinguid vormistada kirjalikult, kui kõik organi liikmed otsusega nõustuvad ja selle allkirjastavad.

Tõlgendust, et sihtasutuse nõukogu saab ka ühehäälselt kirjalikke otsuseid vastu võtta, toetab ka SAS varasem redaktsioon. Nimelt nägi kuni 24.05.2020 kehtinud SAS redaktsiooni § 30 lg 2 ette võimaluse võtta otsus vastu koosolekut kokku kutsumata, kui otsuse poolt hääletavad kirjalikult kõik nõukogu liikmed. Samuti on otsuse kirjalik vormistamine võimalik teiste juriidiliste isikute puhul (nt ÄS § 173 lg 6 ja lg 7; ÄS § 305 lg 1 ja lg 2; ÄS § 323 lg 6; MTÜS § 22¹ lg 5; KrtS § 21 lg 6 ja lg 7). 24.05.2020 jõustunud ÄS jt seaduste muudatustega seotud olnud Komisjoni liikmete hinnangul on SAS § 30 lg 2 muudatus ebaõnnestunud, kuna tegelikult oli kogu selle COVID-19 kriisi puhkemise ja eriolukorra kehtestamise kontekstis kiirelt koostatud muudatustepaketi eesmärk tagada otsuste vastuvõtmiseks võimalikult paindlik regulatsioon analoogselt kõikidele ühingutele, mitte välistada juba varasemalt olemas olnud võimalusi otsuste vastuvõtmiseks koosolekut kokku kutsumata. Näib, et SAS § 30 lg 2 kirjutati kiirete muudatuste tegemise ajal kogemata ümber. Seega tuleks SAS-i muuta selliselt, et näha uuesti seaduse tasandil ette võimalus võtta vastu ühehäälselt otsuseid kirjalikult koosolekut kokku kutsumata.

7. Sissemakse üleandmise koht (ÄS § 138 lg 2 p 5, § 192¹ p 4, § 243 lg 2 p 5 ja § 342 p 5)

ÄS § 138 lg 2 p 5, § 192¹ p 4, § 243 lg 2 p 5 ja § 342 p 5 sätestavad, et asutamisel ning osakapitali ja aktsiakapitali suurendamise otsuses tuleb ette näha sissemakse üleandmise koht. Praktikas on tulnud ette probleeme, et kandeavaldus jäetakse rahuldamata, sest otsuses ei ole määratud osa/aktsiate eest tasumise kohta, kuigi sissemakse esemeks on nt nõue OÜ/AS-i vastu või on tegu rahalise sissemaksega äriühingu

pangakontole, mille puhul ei ole koha määratlemine oluline ega oma mitte mingit õiguslikku tähendust. Registriosakond on asunud seisukohale, et tegemist peab olema geograafilise asukohaga (nt lepingu sõlmimise koht, notaribüroo, linn jm). Samas on sagedased olukorrad, kus lepingud sõlmitakse digitaalselt ning eseme üleandmist füüsiliselt ei toimu, samuti ei toimu lepingu allkirjastamine füüsiliselt teatud asukohas. Seega oleks mis tahes selline teave otsuses ebaõige.

Kuna osa/aktsia eest tasumise koht ei oma sissemakse tegemise vaatest mingisugust tähendust ning seda ei kanta ka äriregistrisse, siis puudub vajadus sellise nõude olemasoluks ja eelkirjeldatud olukordade vältimiseks tuleks viide „kohale“ seadusest kustutada.

8. Nõukogu protokollide allkirjastamine koosolekul osalenud nõukogu liikmete poolt (ÄS § 321 lg 4)

ÄS § 321 lg 4 sätestab, et nõukogu koosolek protokollitakse ja protokollile kirjutavad alla kõik koosolekul osalenud nõukogu liikmed ja koosoleku protokollija. Protokollile kantakse nõukogu liikme eriarvamus, mille ta kinnitab oma allkirjaga. Komisjoni hinnangul ei ole põhjendatud nõue, et nõukogu koosoleku protokollile peavad allkirjastama kõik koosolekul osalenud nõukogu liikmed lisaks koosoleku protokollijale ning mõistlik oleks ÄS § 321 lg-t 4 muuta selliselt, et protokollile allkirjastavad üksnes koosoleku juhataja ja protokollija.

Praktikas on esinenud olukordi, kus nõukogu koosoleku protokoll on aluseks kande tegemisele (nt juhatuse liikme valimine), kuid mõni nõukogu liige keeldub protokollile allkirjastamast või venib selline toiming ebamõistlikult (nt olukorras, kus nõukogu koosolek toimus elektrooniliste vahendite abil ning mõned nõukogu liikmed elavad välismaal ning neil puudub võimalus anda kvalifitseeritud digiallkirja). Keeldumise korral ei vasta protokoll seaduses sätestatud nõuetele ja selle alusel ei tehta äriregistrisse kannet, mistõttu tuleks pöörduda kohtusse nõukogu liikme tahteavalduse asendamise nõudega, et protokoll nõuetekohaselt allkirjastatuks lugeda.

9. Osanike nõue täiendavate küsimuste päevakorda võtmiseks ja seaduses sätestatud tähtajad (ÄS § 171¹ lg 2 ja § 172 lg 3)

ÄS § 171¹ lg 2 sätestab, et osanikud, kelle osadega on esindatud vähemalt 1/10 osakapitalist, võivad nõuda täiendavate küsimuste võtmist päevakorda. Päevakorda ei muudeta enne koosolekut, kui vastav nõue esitatakse hiljem kui kolm päeva enne osanike koosoleku toimumist.

Samal ajal sätestab ÄS § 172 lg 3, et kui pärast osanike koosoleku kokkukutsumise teate saatmist päevakorda osanike nõudel muudetakse, tuleb päevakorra muutmise eelnevalt osanike koosoleku toimumist teatada samas korras ja sama tähtaja jooksul nagu osanike koosoleku kokkukutsumise teate saatmisel.

Eeltoodu tähendab, et kui osanik esitab ÄS § 171¹ lg 2 alusel nõude päevakorda täiendada, tuleb osanike koosoleku toimumise aeg igal juhul edasi lükata, sest vastasel juhul ei ole võimalik järgida ÄS § 172 lg-st 3 tulenevat etteteatamistähtaega. Seda on kinnitatud ka Riigikohtu praktikas (RKTKo 3-2-1-10-17). Praktikas esineb sageli olukordi, kus konfliktsetes ühingutes keeldutakse päevakorra täiendamisest, sest vastasel juhul rikutaks ÄS § 172 lg-st 3 tulenevat nõuet. Kui juhatusele ei ole nõus päevakorda täiendada ja olukorras, kus päevakorda ei saa ka osanike nõusolekul täiendada, muutub § 171¹ lg-st 2 tulenev osanike õigus sisutühjaks, sest seda õigust ei ole võimalik sisuliselt teostada. Sageli viidatakse küll võimalusele täiendavate päevakorrapunktide osas kokku kutsuda uus osanike koosolek, kuid see ei ole efektiivne meede, kuna juba kokkukutsutud koosoleku päevakord ja täiendamise nõue võivad moodustada üksteisest põhimõtteliselt sõltuva terviku, mille eraldiseisvatena arutamine ja otsustamine erinevatel osanike koosolekutel ei ole põhjendatud. Seetõttu on Komisjon arvamusel, et ÄS § 172 lg-t 3 tuleks muuta selliselt, et täiendavatest päevakorrapunktidest oleks võimalik osanikke teavitada ka lühema etteteatamistähtaja jooksul, et võimaldada osanikel oma seadusest tulenevaid õigusi teostada.

10. Audiitorkontrolli nõue laenu konverteerimisel

Teeme ettepaneku muuta ÄS § 143 lg 3 ja välistada selle kohaldumine osäühingu pangakontole kantud laenude konverteerimisel osäühingu osakapitali.

ÄS § 143 lg 3 sätestab: *Kui osäühingu osakapital on vähemalt 25 000 eurot või mitterahalise sissemakse arvel saadud või suurendatava osa nimiväärtus on vähemalt 25 000 eurot, peab mitterahalise sissemakse väärtuse piisavuse hindamist käesoleva seadustiku §-s 142 sätestatud nõuetele vastavuse osas kontrollima audiitor. Audiitori vastutusele kohaldatakse vastavalt aktsiaseltsi mitterahalise sissemakse hindamise ja audiitori vastutuse kohta sätestatud.*

Esmalt märgime, et audiitorkontrolli nõue on Eesti õigusesse üle võetud 2. äriühinguõiguse direktiivist, mis kohaldub üksnes aktsiaseltsidele. Seega ei ole Eestil tulenevalt Euroopa Liidu õigusest kohustust vastavat nõuet osäühingutele üldse kehtestada ning soovitame kaaluda osäühingute suhtes audiitorkontrolli nõude tühistamist tervikuna, tagamaks suurem paindlikkus ja kulude vähenemine. Igal juhul aga puudub audiitorkontrollil igasugune sisuline väärtus osäühingu pangakontole kantud laenude konverteerimisel osäühingu osakapitali, mistõttu peaks välistama ÄS § 143 lg 3 kohaldumine juhul kui mitterahalise sissemakse esemeks on osäühingu pangakontole kantud laenu ja intressi tasumise nõue.

11. ÄS § 150 lg 5 alusel teate esitamine

Komisjoni hinnangul tuleks kehtetuks tunnistada ÄS § 150 lg 5, mille kohaselt *kui osäühing on käesoleva seadustiku § 149 6. lõike alusel loobunud osa võõrandamise vorminõudest ja osa võõrandamise tagajärjel jääb osäühingule üks osanik või kui lisaks ühele osanikule kuulub selle osäühingu osa ainult osäühingule endale, peab osäühingu juhatus esitama äriregistri pidajale vastavasisulise kirjaliku teadaande. Teadaandes tuleb ainuosaniku kohta ära näidata äriregistri seaduses osäühingu osanike nimekirja kantavad andmed. Teadaannet säilitatakse avalikus toimikus.*

Andmed osanike koosseisus toimunud muudatuste kohta jõuavad äriregistrini sellisel juhul osäühingu juhatuse kaudu ÄS § 182 lg 1² alusel. Puudub vajadus, et juhatus peaks äriregistrile veel mingi eraldi teate tegema, kui võõrandamise tagajärjel jääb osäühingule vaid üks osanik. Seega ei oma selline formaalne toiming mingit sisulist eesmärki ning ÄS § 150 lg 5 tuleks tühistada.

12. Dokumentide hoidja

Registripidaja on hakanud keelduma välismaise äriühingu kandmisest likvideerimisel dokumentide hoidjaks isegi kui registrile on esitatud dokumentide osas Eestis asuv aadress. Seadus on selles osas ebaselge ning registripidaja tõlgendus on meie hinnangul liiga kitsas. Reeglina antakse dokumendid hoiule osanikule/aktsionärile või siis hoitakse elektroonselt. Palume kaaluda dokumentide hoidja aadressi kaotamist kohustuslike andmete hulgast, kuna enamus dokumente hoitakse elektroonselt ning tihti ei ole Eestisse kantud aadressil tegelikult võimalik dokumentidega tutvuda. Pigem võiks lubada registrisse kanda dokumentide hoidjana emaettevõtja, likvideerija või vastava teenuse pakkuja kontaktandmed (e-mail ja telefoninumber).

Ka on praktikas probleemne, kui likvideeritaval äriühingul füüsilised dokumendid puuduvad ja juriidilisel isikul ei ole ühtki isikut, kellel oleks Eestis elu- või tegevuskoht. Arhiveerimisteenuse pakkujad ei ole nõus enda dokumendi hoidjaks märkimisega, kui dokumente päriselt ei hoiustata, mistõttu tuleb vahel sellise olukorra lahendamiseks hoiule anda nt juba äriregistris registreeritud likvideerimisdokumendid, mille tegelik arhiveerimisvajadus puudub.

Lisaks tuleks täiendada ÄS-i ning lisada säte, mis kohustaks esitama registrile ka dokumentide hoidja nõusoleku, kuivõrd hetkel ei ole selline registripidaja poolt praktikas esitatav nõue seadusest tulenevalt arusaadav.

13. Likvideerijate residentsusnõue

Palume ühtlustada likvideerija elukohanõuded sarnaselt äriühingutega ka teistel ühingutel nagu näiteks sihtasutustel ja mittetulundusühingutel. Alates 01.02.2023 kaotati äriühingute puhul nõue, kus vähemalt üks likvideerija peab olema isik, kelle elukoht on Eestis. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste puhul kehtib endiselt nõue, et vähemalt poolte likvideerijate elukoht peab olema Eesti (SAS § 49 lg 3, MTÜS § 43 lg 3). Komisjoni hinnangul ei ole erisus põhjendatud ning SAS § 49 lg 3, MTÜS § 43 lg 3 sätestatud nõuded tuleks tühistada.

14. Korrektuur ÄS § 433⁹ lgsse 6

Piiriüleste restruktureerimiste uuendamisega uuendati 01.02.2023 ka piiriülese ühinemise peatükki, millesse on jäänud sisse üks viga. Nimelt ÄS § 433⁹ lg 6 viitab ümberkujundamisotsusele, aga ilmselgelt on mõeldud ja peaks seal olema "ühinemisotsus".

15. Korrektuur ÄS § 304 lg 1 punkti 5

ÄS § 304 lg 1 punkti 5 kohaselt kantakse üldkoosoleku protokoll: *koosolekul vastuvõetud otsused koos hääletamistulemustega, muu hulgas aktsiate arv, mille poolt anti hääled, hääletega esindatud aktsiate osakaal aktsiakapitalist, häälte koguarv, iga otsuse poolt ja vastu antud häälte arv ning erapooletuks jäänud häälte arv.*

See sõnastus vajaks täpsustamist, kuivõrd sõnastusest ei ole võimalik üheselt järeldada, mida allajoonitud osa all täpselt silmas on peetud.

16. ÄS § 2 lg 3 tõlgendamine

ÄS § 2 lg 3 näeb ette, et äriühingu õigusvõime tekib äriregistrisse kandmisest ja lõpeb äriregistrist kustutamisega, kui äriühingul puudub vara. Sama sätestab üldnormina ka TsÜS § 45 lg 2, mille järgi eraõigusliku juriidilise isiku registrist kustutamisega varatu juriidiline isik lõpeb.

Praktikas jääb ebaselgeks, milline on õiguslik olukord, kui äriühing on registrist kustutatud. Kuigi seaduse järgi selline juriidiline isik ei lõppe, ei ole pärast registrist kustutamist juhatusel õigust äriühingu vara käsutada ja tehniliselt puudub võimalus mis tahes toiminguid teha, mis eeldavad, et äriühing on äriregistrisse kantud. Seega tuleks komisjoni hinnangul täpsustada õigusvõime ulatust ning juhatuse liikmete õigusi ja kohustusi olukorras, kus vara omav juriidiline isik ei ole lõppenud, kuid on äriregistrist kustutatud.

17. MTÜS-i, SAS-i ja TÜS-i täiendamine seoses TsÜS § 33¹ regulatsiooniga

Alates 24.05.2020 näeb TsÜS § 33¹ lg 1 juriidilise isiku organi liikmele ette võimaluse osaleda koosolekul elektrooniliste vahendite abil. Kuigi seadusandja eesmärk oli ette näha üldnorm, on ÄS-is nii osäühingu, tavalise aktsiaseltsi kui börsiaktsiaseltsi kohta erinormid, mis viitavad TsÜS-i normile (ÄS § 170¹ lg 1 § 290¹ lg 1 ja § 298¹ lg 1). Õigusselguse huvides teeb komisjon ettepaneku, et sarnased viited TsÜS-i normile võiksid olla ka MTÜS-is, SAS-is ja TÜS-is, et oleks üheselt selge, et elektrooniline osalemine koosolekul on võimalik ka viidatud ühinguvormide puhul.

18. Üldkoosoleku kokkukutsumise teate avaldamine üleriigilise levikuga päevalehes

ÄS § 294 lg 1 lg 3 näeb ette koosoleku kokkukutsumise teate avaldamise üleriigilise levikuga päevalehes. Ennekoike on see probleemiks aktsiaseltsidele, mille aktsiad on avalikult kaubeldavad, kuid puudutab ka teisi aktsiaseltsi, kus on rohkem aktsionäre.

Kuna sätet tõlgendatakse Eesti Meediaettevõtete Liidu hea tava kohaselt, millest tuleneb, et ajaleht on trükiväljaanne (<https://meedialiit.ee/hea-tava-lepped/#1572472006530-27549104-09af>), peaks

koosoleku kokkukutsumise teate avaldama paberlehes. See on ebamõistlik, kuna (1) trükiga kaasnevad kulutused emitendile on ebamõistlikult suured, kuna konkurents turul puudub (turule on nüüdseks jäänud vaid üks paberleht, mis seaduse nõuetele vastab: “Postimees”); (2) arvestades paberlehtede väikest lugejaskonda, võrreldes online-väljaannetega, ei täida see ka enam samaväärselt eesmärki teavitada aktsionäre koosolekust. Asjakohasem oleks näha ette teate avaldamine Ametlikes Teadaannetes või online-ajalehes. Börsiühingute puhul võiks piirduda ka börsiteatega, mis tuleb igal juhul avaldada ja mida aktsionärid ka päriselt jälgivad.

19. ÄS § 173 lg 6 ja lg 7 ja § 305 lg 1 ja lg 2 muutmise seoses häälte arvu kajastamise kaotamisega

ÄS § 173 lg 6 ja § 305 lg 1 reguleerivad kirjaliku otsuse vastuvõtmist ja sellise otsuse kohustuslikke nõudeid. Lisaks reguleerivad kirjaliku otsuse nõudeid analoogselt mitme osaniku või aktsionäri puhul ka ÄS § 173 lg 7 ja § 305 lg 2. Muu hulgas näeb seadus ette, et viidatud kirjalikus otsuses tuleb kajastada häälte arv. Kuna kirjalik otsus eeldab allkirjastamist ainoosaniku või aktsionäri poolt, või mitme osaniku või aktsionäri korral nende kõigi poolt, ja praktikas on tulnud ette olukordi, kus ilma häälte arvuta on registriosakond teinud puuduste kõrvaldamise määruse, teeme ettepaneku häälte arvu kajastamise kohustuslikkus selliste otsuste puhul kaotada.

20. Ühinemiskande tegemisest keeldumine käimasoleva menetluse tõttu (ÄRS § 60 lg 2 p 2)

ÄRS § 60 lg 2 p 2 kohaselt võib juriidilise isiku registrist kustutada, kui *juriidiline isik ei osale menetlusosalisena üheski käimasolevas kohtumenetluses, kriminaalmenetluses ega täitemenetluses*. Praktikas on esinenud olukordi, kus kohtunikuabi on keeldunud ühinemiskande tegemisest, kuna ühinemisel osalev ühing (ühendatav ühing) on pooleks käimasolevas tsiviilkohtumenetluses. Selline lähenemine on ebaõige ning võimalik, et seda tuleks ka seaduse tasandil selgelt reguleerida. Ühinemisel toimub tsiviilõiguslikult üldõigusjärglus ehk ühendav ühing astub menetlusse ühendatava ühingu asemel.

Ühinemise takistus esineb vaid nendes kriminaalasjades, kus ühendatav ühing on süüdistatav, muudel juhtudel mitte. Selle kohta on Tartu Ringkonnakohtus tsiviilasjas number 2-24-12183 (pooleliolevad kriminaalasjad) märkinud: „*Seega tuleb juriidilise isiku registrist kustutamisel igal juhul hinnata, kas kustutamine takistaks menetlust, milles kustutatav juriidiline isik on menetlusosaline. Ringkonnakohtu hinnangul kohaldub TsÜS § 45 lg 1.1 ka juriidilise isiku registrist kustutamisele ühinemisel ja jagunemisel. Ühendav ühing saab ühendatava ühingu õigusjärglasena jätkata osalemist ka ühineva ühinguga seotud tsiviil- ja halduskohtumenetlustes, samuti täitemenetlustes ja vahekohtumenetluses, seega ei takista ühendatava ühingu registrist kustutamine neid menetlusi. Erisuseks on siin ühendatava ühingu osalemine kriminaalmenetluses. Juriidilisest isikust süüdistatava lõppemisel (registrist kustutamisel) lõpetatakse ka tema suhtes toimuv kriminaalmenetlus (KrMS § 274 lg 1, § 199 lg 1 p 4). Juriidilise isiku puhul on välistatud karistusõigusliku vastutuse üleminek õigusjärgluse (sh ühinemise või jagunemise) korras*“.

Komisjon teeb ettepaneku muuta ÄRS § 60 lg 2 p 2 selliselt, et oleks tagatud, et kohtuvaidlused ei takistaks juriidilise isiku kustutamist olukorras, kus tekib õigusjärglus, ennekõike ühinemise korral.

21. Asendussuhte määramata jätmise võimaldamine jagunemislepingus (ÄS § 435 lg 1 p 2)

ÄS § 435 lg 1 p 2 sätestab, et jagunemislepingus peab muu hulgas ette nägema osade või aktsiate jaotuse jagunemisel osalevates ühingutes ning asendussuhte ja juurdemaksete suuruse, kui juurdemakseid tehakse. Praktikas esineb probleeme, kus kohtunikuabid asuvad sisuliselt jagunemislepingut tõlgendama ning leiavad, et kui asendussuhe ei ole proportsionaalne ja kooskõlas jaguneva ühingu osalusstruktuuriga, on tegemist ebaehtsa jagunemisega. Selle tulemusel on registriosakond korduvalt keeldunud jagunemise kandeid tegemast.

Komisjoni hinnangul on tegemist maksuõiguslike küsimustega ehk küsimusega sellest, kas mõnele osanikule või aktsionärile võib tekkida maksukohustus, kui ta jagunemise tulemusel sisuliselt oma varast

ebaproportsionaalselt loobub ehk maksuõiguslikult seda kinkeks kvalifitseeritakse. Küll aga peab ühinguõiguslikult olema osanikel võimalik kokku leppida asendussuhe neile sobival viisil ning tegemist ei ole seetõttu ebaehtsa jagunemisega. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku muuta ÄS § 435 lg 1 p 2 viisil, et asendussuhte võib jätta jagunemislepingus määramata.

Oleme meelsasti valmis kohtuma ja ülaltoodud ettepanekuid ning võimalikke lahendusi arutama.

Lugupidamisega,

Piret Jesse
/allkirjastatud digitaalselt/
Advokaadibüroo Sorainen vandeadvokaat ja
Komisjoni esimees

Maris Vutt
/allkirjastatud digitaalselt/
Advokaadibüroo TGS Baltic vandeadvokaat ja
Komisjoni liige

Gerda Liik
/allkirjastatud digitaalselt/
Advokaadibüroo Ellex vandeadvokaat ja
Komisjoni liige

Heleri Tammiste
/allkirjastatud digitaalselt/
Advokaadibüroo COBALT vandeadvokaat ja
Komisjoni liige

